

УДК [327.8+355.4](470+571)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-4>

Наталя МАРЦІНКО,

orcid.org/0000-0001-9267-6136

кандидат історичних наук,

старший науковий співробітник науково-дослідного відділу

(механізованих і танкових військ)

Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ

імені гетьмана Петра Сагайдачного

(Львів, Україна) natalya-artmax@ukr.net

ХАРКІВСЬКА ОПЕРАЦІЯ 1942 РОКУ: ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У статті розглядається Харківська операція Червоної армії у травні 1942 року в контексті стратегічного планування, помилок радянського командування, тактичних рішень німецького вермахту, а також трагічних наслідків для Південно-Західного та Південного фронтів. На основі порівняльного аналізу зроблено спробу зіставити цю операцію з бойовими діями Збройних Сил України на Харківському напрямку у 2022 році, зокрема у контексті російсько-української війни та стратегії гібридної агресії з боку рф.

Харків неодноразово ставав ареною масштабних битв, що змінювали хід історії. У травні 1942 року тут розгорнулася одна із найтрагічніших операцій Червоної армії, яка завершилася катастрофічною поразкою. Через 80 років, під час російсько-української війни, Харків знову опинився в центрі стратегічного протистояння. У 2022 році він став об'єктом військової агресії, інформаційних атак, економічної кризи, кібервтручань і спроб розхитати ситуацію зсередини – ключових інструментів гібридної війни, яку веде кремль. Аналіз подій 1942 року дозволяє не лише оцінити тактичні й стратегічні помилки минулого, а й провести паралелі із сучасною війною.

Харківська операція, яка тривала з 12 по 29 травня 1942 року стала однією з наймасштабніших і найтрагічніших битв Другої світової війни на Східному фронті. Радянське командування намагалося завдати попереджувального удару по Вермахту, проте через помилки в плануванні та недооцінку оперативної ситуації операція завершилася катастрофою: понад 200 тисяч бійців Червоної армії загинули або потрапили в полон. Ці трагічні наслідки стали результатом надмірної централізації управління, нехтування розвідданими та політичного тиску з боку вищого керівництва СРСР.

У 2022 році російське командування, наслідуючи спадщину радянського воєнного мислення, намагалося реалізувати подібну схему: оточити Харків, паралізувати українське управління і через локальний успіх отримати стратегічну перевагу. Але проти нього стояла нова армія – гнучка, мобільна, із сильним рівнем розвідки, глибокою інтеграцією цифрових технологій та підтримкою західних союзників. У вересні 2022 року Збройні Сили України реалізували блискучий контрнаступ, який змусив російські війська відступити з Харківщини.

Таким чином, аналізуючи дві епохальні битви під Харковом – одну в умовах Другої світової війни, іншу – у формі гібридної війни 21 століття, – можна простежити трансформацію воєнного мистецтва, переоцінку стратегічного планування та еволюцію національного спротиву. Стаття не лише показує зв'язок минулого і сучасного, а й демонструє, як історичні уроки можуть бути використані для перемоги в умовах нових форм агресії.

Ключові слова: Харківська операція, російсько-українська війна, гібридна війна, Збройні Сили України, Харків, військова агресія.

Natalia MARTSINKO,

orcid.org/0000-0001-9267-6136

Candidate of Historical Sciences,

Senior Researcher at the Research Department (Mechanized and Tank Troops)

Scientific Centre of the Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

(Lviv, Ukraine) natalya-artmax@ukr.net

THE KHARKIV OFFENSIVE OF 1942: A HISTORICAL ANALYSIS IN THE CONTEXT OF THE MODERN RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

The article examines the Kharkiv offensive of the Red Army in May 1942 in the context of strategic planning, mistakes of the Soviet command, tactical decisions of the German Wehrmacht, as well as the tragic consequences for the Southwestern and Southern Fronts. Based on a comparative analysis, an attempt is made to juxtapose this operation with the combat operations of the Armed Forces of Ukraine in the Kharkiv direction in 2022, particularly in the context of the russian-Ukrainian war and the strategy of hybrid aggression by the russian Federation.

Kharkiv has repeatedly become the arena of large-scale battles that changed the course of history. In May 1942, one of the most tragic operations of the Red Army unfolded here, ending in a catastrophic defeat. Eighty years later, during the Russian-Ukrainian war, Kharkiv again found itself at the center of strategic confrontation. In 2022, it became the object of military aggression, information attacks, economic crisis, cyber interventions, and attempts to destabilize the situation from within – key instruments of the hybrid war waged by the Kremlin. An analysis of the events of 1942 allows not only to assess the tactical and strategic mistakes of the past but also to draw parallels with the modern war.

The Kharkiv offensive, which lasted from May 12 to 29, 1942, became one of the largest and most tragic battles of World War II on the Eastern Front. The Soviet command tried to deliver a preemptive strike against the Wehrmacht, but due to planning errors and underestimation of the operational situation, the operation ended in disaster: over 200,000 Red Army soldiers were killed or captured. These tragic consequences were the result of excessive centralization of command, neglect of intelligence data, and political pressure from the highest leadership of the USSR.

In 2022, the Russian command, following the legacy of Soviet military thinking, tried to implement a similar scheme: to encircle Kharkiv, paralyze Ukrainian control, and through local success gain a strategic advantage. But it was opposed by a new army – flexible, mobile, with a strong level of intelligence, deep integration of digital technologies, and support from Western allies. In September 2022, the Armed Forces of Ukraine carried out a brilliant counteroffensive that forced Russian troops to retreat from the Kharkiv region.

Thus, analyzing two epochal battles near Kharkiv – one in the conditions of World War II, the other in the format of hybrid warfare of the 21st century – one can trace the transformation of military art, the re-evaluation of strategic planning, and the evolution of national resistance. The article not only shows the connection between the past and the present but also demonstrates how historical lessons can be used to achieve victory in the face of new forms of aggression.

Key words: Kharkiv offensive, Russian-Ukrainian war, hybrid war, Armed Forces of Ukraine, Kharkiv, military aggression.

Постановка проблеми. Харківська операція 1942 року залишається однією з найтрагічніших сторінок у військовій історії Східного фронту. Її стратегічні та тактичні помилки мають безпосереднє значення для сучасного воєнного аналізу, особливо у контексті оборони Харкова під час російсько-української війни. Актуальним є порівняння цих подій із позицій гібридної війни та імперських амбіцій росії.

Аналіз досліджень. Проблематика Харківської операції 1942 року висвітлена в працях українських та західних істориків (Грицюк, 2010; Пилявець, 2012). Сучасна російсько-українська війна, зокрема оборона Харкова у 2022 році, дедалі більше стає предметом воєнно-стратегічних і політологічних досліджень (Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки України; аналітичні та звітні матеріали DeepStateUA, MilitaryLand, NYT, BBC, CNN, офіційні дані Генерального штабу Збройних Сил України; Kofman et al., 2022). Водночас бракує комплексних порівняльних досліджень, що поєднують історичний аналіз та осмислення сучасної гібридної війни.

Мета статті. Проаналізувати Харківську операцію Червоної армії у травні 1942 року та бойові дії Збройних Сил України у 2022 році, зосередивши увагу на стратегічних помилках, маневрових діях, еволюції військового мислення та впливі гібридної війни як нової форми агресії росії проти України.

Виклад основного матеріалу. Загальна стратегічна ситуація навесні 1942 року стала передумовою Харківської операції (Грицюк, 2010а: 62-69). До весни 1942 року ситуація на радянсько-німецькому фронті залишалася складною. Після тяжких

поразок 1941 року Червона армія змогла зупинити німецький наступ під Москвою, але Вермахт все ще мав стратегічну перевагу.

Головні фактори, які визначали ситуацію:

1. Плани німецького командування.

Після зими 1941–1942 року, яка стала першим серйозним ударом по Вермахту в СРСР, німецьке командування, зокрема Гітлер та верховне командування сухопутних військ (ОКГ), розробляло амбітний план на літо 1942 року. Основна мета – захоплення важливих ресурсних регіонів СРСР, насамперед нафтових родовищ Кавказу та контроль над Волгою як ключовою транспортною артерією.

Цей план отримав назву “Операція Блай” (Fall Blau), яка передбачала:

- розгром радянських військ на півдні країни;
- вихід до Сталінграда та подальше просування до нафтових родовищ у Грозному, Майкопі й Баку;
- флангову безпеку, зокрема через утримання Харкова як опорного пункту у тилу майбутнього фронту просування.

Гітлер прагнув уникнути фронтального зіткнення з радянською армією на всьому Східному фронті й концентрував сили саме на півдні (Грицюк, 2010b: 47-48). Тому Харківський напрямок набував ключового значення як передова позиція для захисту німецького флангу перед стратегічним наступом улітку.

2. Радянська стратегія. Ставка Верховного Головнокомандування (СВГК) на чолі зі Сталіним прагнула перехопити ініціативу та здійснити серію наступальних операцій, щоб не допустити німецького наступу на Сталінград.

Ставка Верховного Головнокомандування на чолі з Йосипом Сталіним після зимових успіхів (зокрема під Москвою) перейшла до переоцінки власних можливостей. Радянське керівництво було впевнене, що противник виснажений та не має можливостей для великого наступу.

Виходячи з цього, СВГК поставила завдання не допустити стратегічної ініціативи Вермахту й сама почала планувати низку наступальних операцій на центральному та південному напрямках (Пилявець, 2012: 63-70). Харківський наступ, який планували Південно-Західний та Південний фронти, мав стати одним із головних ударів, покликаних:

- звільнити Харків – важливий промисловий центр;
- розгромити німецьке угруповання в районі Ізюму, Лозової та Барвінкового;
- створити умови для подальшого наступу на Донбас.

Ця стратегія була частиною великого радянського задуму – “Генерального наступу” влітку 1942 року, що передбачав безперервні удари по всій лінії фронту. Проте радянське командування недооцінило силу супротивника та надмірно розосередило сили.

3. Проблеми Червоної армії. Війська ще не відновилися після зимових боїв: не вистачало техніки, зв’язку, досвідчених командирів.

Незважаючи на зимовий успіх 1941–1942 років, Червона армія переживала серйозні кадрові, матеріальні й організаційні труднощі, які були критичними на початку травня 1942 року:

- Виснаження після зими. Війська, які брали участь у зимовому контрнаступі, не мали часу на відновлення. Артилерія, танки та автомобільна техніка були зношені, боєприпаси – в дефіциті.
- Брак зв’язку та координації. У багатьох з’єднаннях не було сучасних засобів зв’язку. Координація між фронтами залишалась слабкою, що унеможливило оперативну підтримку один одного.
- Кадрові втрати. Значна частина досвідчених офіцерів загинула або була репресована ще у 1937–1938 роках, тому багато з’єднань мали недосвідчене командування, зокрема у тактичному керівництві.
- Проблеми з тиловим забезпеченням. Логістика Червоної армії перебувала у поганому стані. Постачання боєприпасів, пального, медичне забезпечення були нестабільними.
- Моральний стан. Попри ентузіазм і ідеологічну підготовку, війська відчували втому, а багато хто – розчарування через тяжкі умови служби та постійні втрати.

Сукупність цих факторів створювала ілюзію готовності до наступу, яка не відповідала реальному бойовому потенціалу радянських військ. Ставка покладалася на чисельну перевагу, не враховуючи оперативну гнучкість противника.

Таким чином, СРСР вирішив діяти на випередження. Вибір припав на Харківський напрям, де німецькі війська здавалися ослабленими (Лисенко, 2013: 350).

Радянське командування у квітні 1942 року ухвалило рішення провести Харківську наступальну операцію. План полягав у тому, щоб двома ударами з півночі (Волчанськ) та півдня (Ізюм) оточити і розгромити 6-ту армію Вермахту.

Основні сили: Південно-Західний фронт (маршал С.К. Тимошенко), Південний фронт (генерал Р. Малиновський), 17-та та 21-ша армії, 5-та танкова армія. Загалом радянське угруповання налічувало близько 640 тисяч солдатів, 1200 танків, 900 літаків.

Німецьке командування під керівництвом генерала Фрідріха Паулюса (6-та армія) готувалося до оборони, але мало резерви для контрудару.

Основні сили: 6-та армія (Паулюс), 1-ша танкова армія, 17-та армія (Гот). Вермахт мав 250 тисяч солдатів, 850 танків, 1000 гармат. Німці планували дозволити Червоній армії розпочати наступ, а потім контратакувати з флангів і оточити радянські війська.

Після початкових успіхів радянських військ на Волчанському та Ізюмському напрямках, німецьке командування зреагувало миттєво. На допомогу 6-й армії прийшли танкові резерви 1-ї танкової армії Клейста, що дозволило їй розпочати контрнаступ. Від цього моменту ініціатива на фронті перейшла до Вермахту.

З 20 травня німці почали значно активніше діяти на обох флангах радянських наступаючих частин. Відступаючи, радянські війська опинилися під тиском з усіх боків. Основним елементом німецької стратегії стало використання танкових угруповань для прориву радянських ліній оборони та оточення великих частин Червоної армії.

22 травня 1942 року Вермахт здійснив стрімкий маневр північніше та південніше Ізюмського виступу, оточивши значну частину сил Південно-Західного фронту, зокрема 6-ту армію під командуванням генерала Ф.М. Горелова. Це стало кульмінацією німецького контрнаступу, ретельно спланованого за участі 1-ї танкової армії під командуванням генерала Евальда фон Клейста та частин 6-ї армії Паулюса.

Радянські війська, що опинилися в кільці поблизу міст Лозова, Барвінкове та Балаклія, втра-

тили зв'язок з вищим командуванням. Нemoжливiсть організованого прориву, брак пального й боєприпасів, а також відсутність координації з тилом прирєкли на оточення понад 15 дивізії.

Попри спроби прориву, кільце оточення стисалося. 23–27 травня точилися запеклі бої, під час яких радянські підрозділи зазнали колосальних втрат. Командири дивізії, які намагались вивести залишки частин, нерідко потрапляли в полон або гинули. Німецьке командування діяло з високою ефективністю, використовуючи авіацію Люфтваффе для утримання контролю над комунікаціями.

Оточення радянських військ стало однією з найбільших поразок Червоної армії у 1942 році. Його причини – прорахунки в оцінці противника, помилки в оперативному плануванні та надмірна самовпевненість Сталіна і командування фронтів.

За оцінками дослідників, унаслідок Харківської катастрофи Червона армія втратила понад 200 тисяч осіб – загиблими, пораненими та полоненими. Особливо великою була кількість полонених: понад 175 тисяч радянських солдатів потрапили до німецьких таборів, де багато хто з них згодом загинув. Сотні одиниць техніки, артилерії, транспортних засобів було втрачено (Грицюк, 2010а: 68).

Морально-психологічний стан радянських військ різко погіршився. Командири втратили довіру до стратегічного керівництва, а багато фронтовиків зазнали травмуючого досвіду полону або втрати побратимів. Харківська катастрофа також вплинула на західних союзників, які з настороженістю спостерігали за подіями на Східному фронті.

Для німців це була значна, але тимчасова перемога. Вони знищили велике радянське угруповання, що відкрило шлях до реалізації операції «Блау». Однак невдовзі стало очевидно, що глибоке просування Вермахту створює розтягнуті комунікації та нові ризики. Битва за Сталінград, яка розпочнеться через кілька місяців, докорінно змінить співвідношення сил.

Таким чином, наслідки Харківської операції 1942 року мали стратегічне значення, але не стали остаточним переломом війни. Вони стали гірким уроком для Червоної армії та внесли корективи у подальше планування наступальних дій.

24 лютого 2022 року російські війська розпочали повномасштабне вторгнення в Україну. Одним із ключових напрямків став Харків, друге за величиною місто країни. Російські війська намагалися швидко прорватися до міста, але зустріли запеклий опір Збройних Сил України (Kofman et al., 2022).

У вересні 2022 року Збройні Сили України провели одну з найуспішніших операцій сучасної війни – контрнаступ на Харківщині, який став стратегічним переломом у ході російсько-українського протистояння. Ця операція мала багато спільного з подіями 1942 року, але відрізнялась зміною ролей сторін та рівнем оперативного мистецтва.

5–6 вересня: Збройні Сили України прорвали першу лінію оборони російських військ у районі Балаклії. Ворог не очікував удару саме тут, оскільки основні сили перекинув на південь – у Херсонському напрямку.

7–10 вересня: українські війська стрімко просуvalися на схід, вийшли на Куп'янськ, важливий логістичний вузол, та перерізали основні шляхи постачання Ізюмського угруповання рф. Це стало критичним моментом – російські війська опинилися в небезпеці оперативного оточення.

11–13 вересня: Збройні Сили України зайняли Ізюм, звільнили десятки населених пунктів, а залишки російських військ змушені були відступати в безладі, залишаючи техніку, склади боєприпасів і навіть документи. Цей удар став символом нової фази війни, коли Україна почала диктувати умови на фронті (Звіти NYT, BBC, CNN).

Оборона Харкова у 2022 році стала прикладом високої гнучкості, мобільності та асиметричного підходу українського військового командування. В умовах обмежених ресурсів, чисельної переваги ворога та постійного вогневого тиску, Збройні Сили України зуміли не лише втримати місто, а й організувати ефективну контратаку.

Ключовими елементами оборони стали:

1. Розосередження сил: українські підрозділи не концентрувалися у великих скупченнях, що зменшувало ефективність російських артилерійських ударів. Захисники діяли невеликими мобільними групами, що забезпечувало високу маневреність.

2. Використання територіальної обізнаності: Збройні Сили України та Сили територіальної оборони мали детальне знання міста й навколишніх населених пунктів. Це дозволяло проводити засідки, організовувати ефективну оборону у кварталах і знищувати ворожі колони з мінімальними втратами.

3. Активне використання БПЛА та сучасних засобів розвідки: завдяки дронам українське командування оперативно отримувало інформацію про переміщення ворога, що дозволяло вчасно реагувати на загрози.

4. Гнучкість логістики: українські військові навчилися забезпечувати підрозділи автономно,

уникаючи традиційних маршрутів, які легко могли бути обстріляні.

5. Ефективна інформаційна операція: захист Харкова супроводжувався активним інформуванням населення та дезінформацією ворога. Це створювало хаос у лавах противника й підірвало його моральний дух.

Українське командування демонструвало здатність адаптуватися до змін тактичної обстановки, ухвалювати нестандартні рішення та максимально ефективно використовувати доступні ресурси. Такий підхід в умовах гібридної війни виявився більш результативним, ніж класичні методи оборони (Snyder, 2018).

Харків не був зданий, попри очікування російських генералів. Ба більше – саме звідти почалося поступове витіснення ворога, що стало передумовою контрнаступу у вересні 2022 року

Порівняння Харківської операції 1942 року з подіями 2022 року виявляє певні паралелі в стратегії оборони і наступу, а також у використанні тактики оточення. Російсько-українська війна на Харківщині 2022 року, як і 1942-го, стала ареною інтенсивних боїв, зокрема на сході України.

Операція Збройних Сил України у вересні 2022 року цікава не лише як зразок успішної військової кампанії, а й як дзеркальне повторення ситуації Харківської катастрофи 1942 року – але зі зміною ролей.

У 1942 році радянські війська намагались звільнити Харків, але недооцінили здатність противника до контрудару. Як наслідок – оточення і масштабні втрати.

У 2022 році російські війська виявилися у схожій ситуації: переоцінивши свої можливості та не забезпечивши достатню глибину оборони, вони були фактично «захоплені на марші», як і радянські частини в Ізюмському виступі 80 років тому.

Радянське командування 1942 року ігнорувало розвіддані та аналітику, діяло імпульсивно. Натомість українське командування 2022 року ретельно підготувало операцію, скористалося розвідкою, дезінформацією та психологічною перевагою.

Там, де в 1942 році була трагедія, у 2022 році з'явився шанс. Саме на тій же території – Ізюм, Балаклія, Куп'янськ – українські військові провели успішний маневр, уникнувши помилок своїх попередників.

І хоча операція в 2022 році не стала тотальною перемогою, проте вона показала, як важливо підтримувати моральний дух військ і правильно використовувати інші ресурси. Так, завдяки успішним контратакам, Збройні Сили України не

тільки звільнили Харків, а й змусили російські війська відійти від важливих територій (Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки України).

Для порівняння, радянський контрнаступ 1942 року, хоч і мав тактичні успіхи на початку, завершився катастрофою через неуспішне планування та занадто великі ризики в стратегічних діях.

Висновки. Харківська операція 1942 року стала однією з найтрагічніших сторінок радянсько-німецької війни. Її наслідки – сотні тисяч загиблих, полонених і поранених – були прямим результатом недооцінки противника, помилок у стратегічному плануванні, нехтуванням розвідданими та відірваністю командування від реальної ситуації на фронті. Харків перетворився на арену масштабного військового краху, який не лише відкрив німцям шлях на Кавказ, а й підкосив моральний стан радянських військ на значний період.

Сучасна війна на Харківщині в 2022–2024 роках засвідчила, що історичні уроки не були забуті. Збройні Сили України, попри обмежені ресурси, змогли застосувати принципи маневреної оборони, розосередженості, глибокої розвідки та оперативної ініціативи. Саме завдяки цим чинникам вдалося:

- утримати Харків від повної окупації;
- провести ефективний контрнаступ восени 2022 року;
- зберегти стратегічну стабільність у регіоні, що має символічне та політичне значення для обох сторін.

Проте відмінність сучасного конфлікту полягає в його гібридному характері. Росія веде не лише збройну агресію, а й інформаційну, кібервійну, економічний тиск та ідеологічну пропаганду, що є частиною її неоімперської стратегії. Кремль прагне не просто загарбати території, а зруйнувати саму українську державність, національну ідентичність і політичну суб'єктність.

Харків, який у 1942 році став символом болючої поразки, у 2022–2024 роках перетворився на символ опору імперії. Якщо радянське командування тоді стало жертвою власної самовпевненості, то сьогодні Україна демонструє здатність гнучко відповідати на багатовекторну загрозу, об'єднуючи зусилля фронту, тилу й дипломатії.

Таким чином, історія не повторюється дослівно, але її ритми гучні й промовисті. І тепер, на відміну від 1942 року, Харків став не тільки театром бойових дій, а й точкою зламу імперських амбіцій Росії. Україна показала, що навіть проти сильнішого ворога можлива стратегічна перемога – якщо ця боротьба спирається на вивчені уроки минулого, єдність народу та адаптивну модель оборони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицюк В.М. Стратегічні та фронтові операції Великої Вітчизняної війни на теренах України. К., 2010а. С. 62–69.
2. Пилявець Р.І. Трагедія під Харковом, травень 1942 р. (до 70-річчя Харківської битви 1942 р.). Воєнно-історичний вісник. 2012. №2. С. 63–70.
3. Валерій Грицюк. Операції військ Південно-Західного напрямку в першій половині 1942 р. Барвінково-Лозовська наступальна операція (18.01.42 – 31.01.42). Харківська катастрофа (12.05.42 – 29.05.42). Стратегічні та фронтові операції Великої Вітчизняної війни на території України. – 2010b. 1. С. 47–48.
4. Лисенко О.Є., Пилявець Р.І. Харківська битва 1942 [Електронний ресурс]. Енциклопедія історії України: Т.10:Т-Я/ Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во “Наукова думка”, 2013. С. 350: іл.. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1359-9/978-966-00-1359-9.pdf> (останній перегляд 19.05.2025).
5. Офіційні звіти Генштабу ЗСУ, 2022–2023. <https://lb.ua/search?q=%D0%A5%D0%B0%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%B2+2022#gsc.tab=0&gsc.q=%D0%A5%D0%B0%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%B2%202022&gsc.page=1> (останній перегляд 15.05.2025)
6. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки України. <https://spravdi.gov.ua/en/> (останній перегляд 19.05.2025)
7. Аналітика DeepStateUA, MilitaryLand.net.
8. Звіти NYT, BBC, CNN щодо Харківського контрнаступу.
9. Snyder T. The Road to Unfreedom: Russia, Europe, America. New York: Tim Duggan Books, 2018.
10. Kofman M., Lee T. Russian Performance in the Russo-Ukrainian War. CNA, 2022.

REFERENCES

1. Hrytsiuk V.M. (2010) Stratehichni ta frontovi operatsii Velykoi Vitchyznianoï viiny na terenakh Ukrainy. [Strategic and front operations of the Great Patriotic War on the territory of Ukraine]. Kyiv. 62–69. [in Ukrainian].
2. Pylyavets R.I. (2012) Trahediia pid Kharkovom, traven 1942 r. (do 70-richchia Kharkivskoi bytvy 1942 r.) [The tragedy near Kharkiv, May 1942 (to the 70th anniversary of the Kharkiv battle)]. Voienno-istorychnyi visnyk, 2, 63–70. [in Ukrainian].
3. Hrytsiuk V. (2010) Operatsii viisk Pivdenno-Zakhidnoho napriamu v pershii polovyni 1942 r. Barvinkovo-Lozivska nastupalna operatsiia (18.01.42 – 31.01.42). Kharkivska katastrofa (12.05.42 – 29.05.42) [Operations of the troops of the Southwestern direction in the first half of 1942. Barvinkovo-Lozova offensive. Kharkiv catastrophe] Stratehichni ta frontovi operatsii Velykoi Vitchyznianoï viiny na terytorii Ukrainy, 1, 47–48. [in Ukrainian].
4. Lysenko O.Ye., Pylyavets R.I. (2013) Kharkivska bytva 1942. [KHARKIV BATTLE 1942] Entsyklopediia istorii Ukrainy: T. 10: T–Ja / Ed. by V.A. Smolii et al. Naukova dumka, Kyiv, 350. Available at: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1359-9/978-966-00-1359-9.pdf> (accessed 19 May 2025). [in Ukrainian].
5. Ofitsiini zvity Henshtabu ZSU. (2022–2023) [Official reports of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine]. Available at: <https://lb.ua/search?q=Kharkiv+2022> (accessed 19 May 2025). [in Ukrainian].
6. Tsentr stratehichnykh komunikatsii ta informatsiinoi bezpeky Ukrainy. (2023) [Center for Strategic Communication and Information Security of Ukraine] Available at: <https://spravdi.gov.ua/en/> (accessed 19 May 2025). [in Ukrainian].
7. DeepStateUA, MilitaryLand.net. (2022) [in Ukrainian].
8. NYT, BBC, CNN. (2022) Zvity shchodo Kharkivskoho kontranastupu. [Reports on the Kharkiv counteroffensive] [in Ukrainian].
9. Snyder T. (2018) The Road to Unfreedom: Russia, Europe, America. New York: Tim Duggan Books.
10. Kofman M., Lee T. (2022) Russian Performance in the Russo-Ukrainian War. CNA.